גמ' מה"מ דת"ר *יכול אין חייבין משום טומאה אלא בדבר שיש לו מתירין ודין הוא ומה פיגול שהוא בידיעה אחת וקרבנו קבוע ולא הותר מכללו אין חייבין אלא על דבר שיש לו מתירין טומאה *שהיא בשתי ידיעות וקרבנו עולה ויורד והותרה מכללה אינו דין שלא יהא חייב אלא על דבר שיש לו מתירין תלמוד לומר °אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם וגו' בכל הקדשים הכתוב מדבר יכול יהו חייבין עליהן מיד תלמוד לומר אשר יקרב אמר רבי אלעזר וכי יש נגע שהוא חייב א] הא כיצד כל דבר שיש לו מתירין אינו חייב עד שיקרבו מתירין וכל דבר שאין לו מתירין אינו חייב עד שיקדש בכלי:

הדרן עלך חטאת העוף

ולד *חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו הבעלים תמות ואינה עושה תמורה ולא נהנין ולא מועלין ואם

גמ' מה"מ. דטהר וטמא חייבין עליהן בין בדבר שיש לו מתירין בין בדבר שאין לו מתירין: דתנו רבנן ט'. ומה פגול שהוא חמור כ"כ שהוא חייב קרבן בידיעה אחת כשנודע לו שאכל פיגול שאינו צריך שתי ידיעות כטומאת מקדש וקדשיו דבטומאת מקדש וקדשיו בעינן שתי ידיעות ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בנתיים דכתיב (ויקרא ה) ונעלם מכלל שידע והדר כתיב והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות: וקרבנו קבוע. דהאוכל פיגול בשוגג מביא חטאת בהמה: ולא הותר מכללו. *בצבור אין חייבין ט': והותרה מכללה. כגון פסח הבא בטומאה אינו דין ט': (א) לרבות כל הקדשים לטומאה. בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין: יכול. אם הוא דבר שיש לו מתירין יהו חייבין עליו משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין ואותן שאין להן מתירין יהו חייבין עליהן משום טומאה מאחר קודם שינתנו בכלי: ת"ל אשר יקרב. והאי יקרב משמע נגיעה דבנגיעה לתודה מחייב דכי יגע (ויקרא ז) מתרגמינן ארי יקרב ואמר ר"א וכי יש נוגע שהוא חייב כרת א"כ למה נאמר אשר יקרב דמשמע נגיעה בעלמא (ב) *לא משמע נגיעה אלא הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב דהיינו עד שיקרבו מתירין: הא כיצד כל דבר שיש לו מתירין וכו'. ונותר אהני חילול חילול מטמא כדאמרינן במס' זבחים (דף מה.):

הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת והמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ימותו. דהכי הוו ג) מהנך ה' חטאות המתות והנך ג' מתות לעולם בין לפני כפרה בין לאחר כפרה ולד חטאת להכי מתה שהרי אינה ראויה לכפרה שלא הפרישה מתחלה לכך והמורת חטאת נמי להכי מתה שהרי באה בעבירה דלא ימיר כתיב וחטאת שמתו בעליה נמי להכי מתה דאין כפרה למתים דמיתתן כיפרה עליהם: שעיברה שנתה ושאבדה. עד שהיא תמימה ושוב נמצאה והרי היא בעלת מום אם כיפרו הבעלים באחרת שלא רצו להתכפר בדמי זו (ג) שעברה שנתה ג) או שאבדה ונמצאת בעלת מום המות ואפילו נמצאת קודם כפרה ונתכפרו בעליה באחרת המות הואיל ונמצאת בעלת מום אבל אם נמצאת תמימה קודם כפרה אע"פ שנתכפרו באחרת אינה מתה אלא תרעה והכי אמרינן במסכת תמורה בפרק ולד חטאת (דף כב.): ואינה עושה תמורה. דכיון דנתכפרו באחרת דלא אחשבה להאי לא לקדושת דמים ולא לקדושת מזבח הילכך לא אלימא למיתפס אחרים בתמורה ואע"ג דבעלמא בעל מום עושה תמורה דכתיב או רע בטוב הכא לא תפיס: ולא נהנין. מהם לכתחלה הואיל וקדושין הוו ואם נהנין אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו משלם אלא קרן בלבד:

ואם

דהכא ז] בחטאות ואשמות היינו אימורי [קדשי] קדשים ולא מיקרו נעשית מלוותן בהעלאה אבל באימורי קדשים קלים מיקרי נעשית מלותו משום ההעלאה ואם תאמר ומאי שנא ואומר מורי הרב רבינו פרץ שיחי' דשאני וסנא איבעיה אימא קרא ואיבעיה אימא סברא איבעית אימא קרא דכתיב והוציא הדשן גבי עולה ואי לאו האי קרא מן הדין היה לנו לומר דמשעת העלאה ח] אף בקדשי קדשים אף בקדשים קלים הוי נעשית מלותו אך גלי קרא גבי עולה דלא הוי נעשית מלותו בהעלאה כיון דאכתי צריך להוציאה לבית הדשן הילכך ו] קדשי קדשים ילפי מינה שכשם שהיא קדשי קדשים ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן ז] *כל קדשי קדשים מועלין באימורין עד שיצא לבית הדשן אבל קדשים קלים לא ילפי מינה ואיבעית אימא סברא דגבי קדשי קדשים שיש בהם מעילה מתחלה לא נפקי ממעילה מהם או מאימורים שלהם לכל הפחות עד שיגמור הכל שיצאו לבית הדשן אבל בקדשים קלים שאין בהן מעילה עד לאחר זריקה מיד שיצאו האימורים דין הוא דלא ממשל בהו כי סברא הוא לומר בכל מקום דמיד לאחר העלאה הוי נעשית מלותה אלא דגבי קדשי קדשים לפי שיש מעילה בהם מתחלה לא נפקי אלא לזמן מאוחר שהוכל למצוא דהיינו הוצאה לבית הדשן אך קשה קצת על זו הסברא דהא קטורת שהיא קדשי קדשים ויש בה מעילה מתחלה אמרינן פסחים (דף כו.) דמשעת הקטרתו אין בהן מעילה ולא אמרינן עד שילך לבית הדשן אמאי *לטעמא דפרישית מקרא ניחא דכיון דלאו מין זבח הוא לא שייך למילף מעולה ח]: ומה פיגול שהוא בידיעה אחת. פירוש דלא בעיא ידיעה בתחלה וידיעה בסוף כמו בטומאת מקדש וקדשיו שבועות (דף ב.): וקרבנו קבוע. שאינו בעולה ויורד ועני ועשיר ט] אחד מה שאין כן בקרבן של טומאת מקדש וקדשיו י]: הא כיצד. כלומר אם [כן] קשו קראי אהדדי דאשר יקדישו משמע משעת הקדש ואשר יקרב משמע הקרבה ממש: כל דבר שיש לו מתירין משיקרב מתירין. בזבחים (דף מה:) פירשתי שם:

הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת והמורת חטאת וכן חטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעליה תמות.. לכאורה משמע דהכי קאמר אם משכיפרו בעליה נמצאת שהיתה אבודה א] *בשעת כפרה מתה ונמצאת בעלת מום אפילו נמצא יב] [קודם כפרה] וקשה כיון דלא נמצא עד לאחר כפרה לכולי עלמא תמות וי"ל דמתניתין כרבנן דרבי שמעון דאמרי (תמורה דף טו.) אין חטאת מתה אלא באבודה בשעת כפרה והכא מיירי יג] בשעת כפרה אינה אבודה והאי אם משכיפרו לא קאי אנמצאת אלא קאי אהאי דקאמר תמות וה"ק [א] ונמצאת בעלת מום קודם כפרה אם משכיפרו בעליה יד] בא לימלך מה יעשו תמות ואע"ג דאם נמצאת תמימה לא תמות לרבנן דרבי שמעון מ"מ אית לן למימר הכא תמות כיון דנמצאת בעלת מום וקשיא דאדרבה כל שכן כיון דאית בה דחויים אחרים עם הדיחוי דאבודה לית לן למימר דתמות כדאמרינן בתמורה (דף כג.) טו] באבודת לילה לא שמיה אבוד כיון דלאו חזי להקרבה בלילה וה"נ הוה לן למימר יותר דלא תמות כי נמצאת בעלת מום מכי נמצאת תמימה דלאמר לא תמות לרבנן לכך נראה לפרש דודאי אם כיפרו בעליה קאי אנמצאת ובאבודה בשעת כפרה מיירי וה"ה כי נמצאת תמימה דתמות ונקט נמצאת בעלת מום לרבותא דאע"ג דאיכא דיחוי המום עם הדיחוי דאבודה וס"ד אמינא דלא תמות טז] קמ"ל דתמות וכמו כן נפרש גבי עיברה שנתה דמוקי לה בתמורה בפרק ולד חטאת (דף כג.) באבודה כדי שלא יקשה ממנה לריש לקיש דאמר עיברה שנתה רועה יז] כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה יח] [ג] ושעיברה שנתה שאבדה עם עיברה שנתה [ג] והשתא קשיא כיון יט] דא"כ למה לי עיברה שנתה והא לכולי עלמא כ] דאבודה בשעת כפרה תמות ואם משכיפרו בעליה קאי אתרווייהו כא] אעיברה שנתה ואבדה ואנמצאת בעלת מום וי"ל דהכא נמי נקט לרבותא עיברה שנתה דאע"ג דאיכא דיחוי אחרינא עם דיחוי דאבודה כב] מ"מ תמות וא"ת למאי דפרישית לא משכחת ה' חטאות המתות דהא לא אמר בעיברה שנתה ונמצאת בעלת מום דתמות אלא באבודה וכן כיפרה בעליה באחרת לא אמרינן תמות אלא באבודה בשעת כפרה לרבנן דרבי שמעון ניחא שפיר דהא כג] אית ליה דכיפרו בעליה אפילו בלא אבדה כלל תמות כד] וי"ל דלרבנן נמי לא קשיא כל כך דמכל מקום משכח ה' חטאות מתות בה' ענינים [ד] דאבודה תמות כשעיברה שנתה וכו' בשלא נמצאת עד לאחר כפרה כה]:

ואינה עושה תמורה. שאם התפיס בהמה ט] אינה מקודשת דהא למיתה אזלא: לא נהנין ולא מועלין. דכיון דהאי לאיבוד לא שייכא בהו מעילה ולא קריבא בהו קדשי ה': [ה] ואם עד שלא כיפרו בעליה הרעה עד שתסתאב. לא קאי אנמצאת בעלת מום דמאי עד שתסתאב הרי היא כבר בעלת מום אלא קאי אעיברה שנתה או נמי קאי אבעלת מום כו] ומאי תרעה כגון שנמצא בעל מום עובר דמיד מחית מהקרבה מזבח וקאמר הרעה אותה שנמצאת עד שתסתאב ויפול בה מום קבוע דלאו יסוה מותר למוכרה ולהוציאה לחולין ויביא בדמיה אחרת שיקרב למזבח:

ועושה

נ א מיי' פי"א מהלכות שגגות הלכה א:

נא ב מיי' שם פ"י הלכה א:

נב ג מיי' פ"ד מהלכות ביאת מקדש הל' י ופ"ג מהלכות ק"פ הל' א:

א ד מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה א:

ב ה מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה טו והלכה כ:

כן כל ק"ק ט' נ"ק

ג ו מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ד:

לטעמא דפרישית אבי"ת קרא ניחא דכיון כו' נ"ק

בשעת כפרה תמות וקשה למה כי נמצאת כ"מ אפילו נמצאת תמימה כיון ילא נמצא עד ט' נ"ק

תורה אור

ויקרא כב

[זבחים מה: ע"ש]

בצבור פסה"ד ואח"כ ד"ה אין ט' והותרה ט' וכד"א נ"ק

אלא ע"כ לא וכו' נ"ק

תמורה כג:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והותרה וכו' דין כו' בס"ד ואח"כ מ"ה בכל הקדשים ט' לרבות: (ב) ר"ה ת"ל אשר וכו' נגיעה בעלמא אלא לא משמע: (ג) רש"י ד"ה שעיברה וכו' שלא רצו להתכפר בדמי זו. נ"ב ר"ל להמתין עד אשר יסתאב וימכור ויקנה בדמיו חטאת וק"ל:

רבינו גרשום

פיגול לא כתב אלא בדבר שיש לו מתירין דהא בשלמים כתב וכו ילף נותר וטמא מפיגול גבי דבר שיש לו מתירין דנותר ילף קדש קדש מפיגול וטמא ילף חילול חילול מנותר: מנהני מילי. דנותר וטמא דחייבין עליהן בין בדבר שיש לו מתירין בין בדבר שאין לו מתירין: דת"ר יכול כו'. פיגול שהוא חמור שהוא בידיעה אחת חייב כשנודע לו ואינו צריך ב' ידיעות כטומאת מקדש וקדשיו דהכי אית לן בטומאה ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן ב' ידיעות: וקרבנו קבוע. חטאת בהמה: ולא הותר מכללו. בצבור אבל טומאה הותר מכללה בצבור כגון פסח הבא בטומאה: לרבות כל הקדשים לטומאה בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין יכול אם הוא דבר שיש לו מתירין שיהו חייבין עליהן מיד משום טומאה קודם שיקרבו: ת"ל אשר יקרב. דמשמע דבנגיעה לתודה הרי חייב דכי יגע מתרגמינן ארי יקרב: וכי יש נוגע שהוא חייב. כרת א"כ למה נאמר אשר יקרב (לומר שאין חייבין עליו) הכי קאמר האי דכתב אשר יקרב לאו נגיעה משמע אלא הכי משמע אינו חייב עליו משום טמא אלא עד שיכשר ליקרב: הא כיצד כל דבר כו'. ונותר יליף חילול חילול מטמא: הדרן עלך חטאת העוף

ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת(שכיפרו)(שמתו)בעליה ימותו. דהני נינהו מהנך חמש חטאות דגמירי דמתות והנך הלת לעולם מתות בין קודם כפרה ובין לאחר שנתכפרו: ושעברה שנתה. כגון שלא הספיק להקריבה עד שעיברה שנתה: ושאבדה. עד שהיא תמימה ושוב נמצאת והרי היא בעלת מום אם כפרו בעלים באחרת שלא רצו להתכפר בדמי' אלו שעיברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום בין זו ובין זו תמות: ואין עושה תמורה. דכיון דכיפרו באחרת ולא אחשבה לדמי לא הוו לא לקדושת הגוף ולא לקדושת דמים הילכך לא אלימי' לתפוס תמורה ויטתו אע"ג דבעלמא בעלת מום עושה דכתיב או רע בטוב הכא לא תפיס: ולא נהנין.

שיטה מקובצת

א] חייב א"כ למה נאמר אשר יקריב לומר לך שאינו חייב עד שיוכשר ליקרב הא: ב] הוו נינהו מהנך: ג] שנתה כגון שלא הספיק להקריב עד שעיברה שנתה או: ד] דהתם מיירי בחטאות ואשמות דהויין אימורין דקדשי קדשים תיבת היינו נמחק: ה] העלאה בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים: ו] הלכך בקדשי קדשים נילף מיניה שכשם שמועלין בעולה שהוא ק"ק: ז] הדשן כן כל ק"ק מועלין באימורין והם חלק גבוה כמו עולה עד: ח] מעולה א"נ כמו כן שאני קטורת דהקטרה היא עבודה אחרת דלא היה בה הוצאת הדשן כדמשמע לקמן ודוק היטב ותמצא חילוק טוב: ט] ועשיר שוין הן סה: י] וקדשיו יכול יהו חייבין עליו מיד דאשר יקדישו משמע משעה שהוקדשו בפה ת"ל אשר יקרב ומפרש ר' אלעזר וכי יש נוגע שהוא חייב כלומר היכי משמע שהוא חייב והא כתיב ההוא קרא בקדשים לא יאכל עד שיטהר בפ"ק דזבחים וקשה דהא תניא למאן דאמר במצורע מוחלט וזב בעל שלש ראיות הכתוב מדבר ומאי עד שיטהר עד שיבא כפרתו א"כ בהכי מיירי קרא דלא יאכל בקדשים אלא למ"ד במצורע מוסגר וזב בעל שתי ראיות הכתוב מדבר ומאי עד שיטהר ר"ל עד שיעריב שמשו דהיינו שישקע א"כ האי קרא דלא יאכל בתרומה איירי ואין ראיה מתרומה לקדשים אלא נראה להרב ר' יעקב מקינון דלפי סתמא דזבחים אתא שפיר דקאמר התם שיש ג' פסוקים של שלש כריתות בטומאה אחת לכלל ואחת לפרט ובאותו פסוק שני שהוא הפרט כתוב בו אכילה ולהכי פתמה וכי יש נוגע שהוא חייב ורלא כפרט שבא לפרש הכלל אלא כדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל משמע דוקא אכילה אמר רחמנא ובזבחים פ' ב"ש הארכתי: ולא הותר מכללו. כמו טומאה דהותרה בצבור: יא] אבודה קודם כפרה ולא נמצאה עד לאחר כפרה וקשה למה לי נמצאת: יב] נמצא תמימה כיון תיבות וקשה נמחק: יג] מיירי דבשעת כפרה: יד] בעליה בא לימלך לנו מה יעשה נאמר לו דתמות: טו] בתמורה דאבודת לילה: טז] תמות כמו אבודה דלילה קמ"ל דתמות דלא דמי לאבודת לילה דאינה ראויה לשום הקרבה אבל בעלת מום [illegible] קדושת דמים וכמו: יז] רואים אותה כאילו: יח] ורועה וה"ם דמתניתין ושעיברה: יט] כיון דאבודה [illegible] ואאבודה נמחק: כב] דאבודה וסד"א דלא תמות דהוי כמו אבודת לילה קא משמע לן דהכל מקום תמות דלא [illegible]

הגהות צ"ק [א] אבודה ונמצאת כ"מ ט' [ב] וכ"ק ושעיברה שנתה ט' [ג] ונסתה לא קשיא לה כיון [illegible] [ד] דאבודה בשעת כפרה [illegible]